

אנחנו רשאים לשכוח

שרדר חיב לזכור

בהודמנות אחרת, ומעל יריעה רחבה יותר, הבעתי את הדעה שאם רק אפשר רי הדבר, עלינו לנסות ולשכוח את אשר העם הגרמני עולל לעם היהודי.

אדם אשר איננו מוכן לשכוח את אשר עשו לו ולבנו משפחתו, באושוויץ, אים המנצח יומיום ושעה-שעה את אימת השואה — הופך את ביתו לבית קברות, ואת חיי היומיום שלו לסיט שאין לו סוף.

יחד עם זאת טענתי שלשכוח ניתן רק את הדברים שאותם אנו זוכרים תחילה. לא הצעתי לדחוק את העבר, כי אם לראותו בעיניים פקודות, ללמוד ממנו ולהשלים את. במלה אחרת: לשכוח. לגדל על פני הקברים סלק, תפוחי-אדמה — לא חשוב מה. משנה שיצמה, שיגדל ויתחיל מעגל-חיים חדש.

על אף כל זאת נחמתלאתי שאט-גפם וחמה בשעת ביקורו של גרהרד שרדר בארץ.

ההגנה לשעבר של גרמניה המערבית היה חבר ההפלה הנאצית משנת 1933, ועד כניעתה של גרמניה. הוא היה פעיל בס"א, שמעליו מונצחים עדיין בצילומי זור עה ב"יד ושם". אך מתוך הביוגרפיה שלו, שנמסרה לעתונים על-ידי משרד החוק, נשמטו לחלוטין פעולותיו בין השנים 1933-1945, ואבא אבן אמר בתשובה לשאלתו של עתונאי שהוא אינו חייב לדעת את קורות חייו הפרטיים של כל אורח ממשלתי. הר שרדר עצמו אמר לעתונאי: "לא באתי לישראל בכור"

לא יסלח.

נה לדון בביאוגרפיה שלי... לא מצאתי בחיי הפרטיים, ואף לא בפעולותי הרש- מיות כשר בממשלה, כל מניעה לקבל את ההזמנה". נראה שפעילותו במפלגה הנאצית נכללת אצלו בתחום חייו הפר- טיים, שעליהם איש אינו רשאי לחקור אותה.

אם כן, הזכות לשכוח את העבר שמוי רה, לדעתי, לקורבנות בלבד. הרוצחים ומשתפי-הפעולה שלהם חייבים לזכור את העבר שלהם לנצח. הם חייבים לשאת בעונש המינימלי הזה, ולזו אין כל זכות להמתק את גורדינם. דבי ריו של שרדר הם ירקה בפני הקורבנות, והזמנתו ארצה על ידי משרד החוק נראית לי כ- גסות-רוח הגובלת בפשע. שחי רורו מביקור ב"יד ושם" (מר) סד שלא היה קם ללא תרור מתו הצנועה של גרהרד שרדר לר לפתרון בעיית היהודים בגרמניה). הוא מעשה ש-

אני תמה מאוד על "תנועת החרות" ועל גופים כ"אירגון ניצולי השואה" ו"אירגון קורבנות הנאצים", שלא התקור ממו נגד ביקורו של שרדר בארץ, ולא מחו נגד נסיונו של משרד-החוק לזרו את תהליך ההתיישנות.

אני מבין שהר גרהרד שרדר סייע ב- אספקת מסכות גז לישראל, לפני מלחמת ששת הימים. תודה לאל שלא נאלצנו להשתמש בהן. לא הייתי מופתע אילו נתגלו בהן מאוחר-מדי דפקטים קטנים, שאינם נראים לעין.

להגנתו של טדי קולק

טדי קולק מוצא חן בעיני. בעיקר מוצאת חן בעיני העברית שבפיו. לפני שבוע רעשה הארץ, כאשר ב- רגע של ריתחה אמר "שק בתחת" לאז- רח בשם ד"ר יואל חייטובסקי, אשר ניסה לאיים עליו בתוצאות הבחירות הבאות. אותו דוקטור כל-כך נעלב, עד שמצא לנכון לשים עצמו ללעג על-ידי הגשת קובלנה פלילית שאותה הוא מוכן לבטל רק אם ראש-העיר יביע את הת- נצלותו בפומבי.

אני, במקומו של טדי, לא הייתי מת נצל בפני הדוקטור. "שק בתחת" הוא ביטוי לגיטימי בעברית מדוברת של הבעת מורת-רוח ואי-שביעות רצון. כל המשר תמש בביטוי זה אינו מעלה על דעתו שיפרשו אותו כלשוננו. אני מסופק מאוד אם ראש עיריית ירושלים היה מסכים לשלשל את מכנסיו, אילו ד"ר חייטובסקי היה מוכן להיענות להזמנתו.

הגידוף הישראלי הבסיסי הזה אינו צריך להעליב איש יותר מאשר "לך לעזאזל", "ימח שמך", "תבוא מארה עליך", "תדבק לשונך לחיכך", "יעלו עשבים בלחייך" או "כוס אבון בוגו נעליים".

מבחינת נוחיות הביצוע, גידוף זה בודאי יותר קל מאשר הליכה לעזאזל. כיוון שקודם הארכיאולוגים צריכים לקי-

נו גולדה: או ש, או ש!

אני עדיין נרעש ונפעם מההצהרה הר אמיצה, שגולדה מאיר מסרה בשבוע ש- עבר לנוכחים בישיבה "הגורלית" של

הנהלת המערך. לדברי "הארץ" (8.9.71) אמרה שם ראש-הממשלה את הדברים הבאים: "איי-

נני מסכימה להיות בממשלה שיש בינה לבין ציבור הפועלים מלחמה. לא אעמוד בסוף ימי בראש ממשלה החושבת איך לייצר מיליונרים. אם הממשלה היא נגד עניים, אין לה כל זכות להתקיים עוד שעה אחת".

שום שר בממשלה — כולל, כמובן, שרי מס"ם — לא העז עד כה להשמיע בפומבי דברי-ביקורת קטלניים כל-כך נגד ממשלת "הפועלים" שלנו. כאשר דברי קיטרוג נוראים אלה יוצאים מפיה של ראש-הממשלה עצמה, מחובתנו, נדי מה לי, לתפוס אותה במילה ולהשמיע באוזניה קריאת אחרג אחת קצרה: נו!"

ואינני מתכוון ל"נו!" אם כן, תתפטרי סוף-סוף! משום שאין לי כל בטחון שהבא אחריה יהיה טוב ממנה. ספיר ימשיך לייצג את האינטרסים של המיל- יוורים, כפי שהוא עשה זאת ביעילות עד כה. משה דיין, כראש-ממשלה, יקח את העניינים ביד (זה האבר היחידי שבעולתו מסוגל שר-הביטחון לתפוס בעיות כלכליות וסוציאליות) ויושיב ב- בתי-סוהר כל עובד שישבות ללא אישור רן. יגאל אלון — אם תקרה כאן איזו רעידת-אדמה, או תאונה קטלנית, שכי-

דין - סכנה לדמוקרטיה

נמאס לי להתעסק עם דיין כל שבוע, אבל איך אפשר שלא להגיב על דברי השטות שלו באתה? ישיבה "גורלית" של הנהלת המערך?

גולדה חושבת שכל משבר ניתן לפ- תור על ידי איום בהתפטרות ודין, ה- סובל מתסביך-הכוח, חושב שבת-ילכא נוצרו ליישוב סיכסוכי-עבודה.

לדעתו של בן האיקרים מנהלל, שבי- תתיפתע ללא התרעה של שבועיים מ- ראש מהווה הפרת חוק, ועבירה על ה- חוק במישור דמוקרטי פירושה, לדעתו, הליכה לבית-הסוהר.

משהו קורה לו לדיין. העוצמה השמיר נת במשרד, שעליו מונה השר האמיר פולטיבי הזה, מעבירה אותו, כנראה, על דעתו. האיש לא יודע את אשר הוא שח. התיקון שנתקבל בכנסת אמנם קובע שעובדים חייבים להודיע שבועיים מ- ראש על כל שבייתה, אך בשום מקום לא נאמר שם שהעובר על ה- חוק צפוי למאסר, או אפילו לקנס כספי. תיקון זה, שאנשי גח"ל כינוהו בצדק "חוק ללא שיניים", אינו קובע שום סאנקציות להבטחת ביצועו.

אם חבר מפלגת העבודה משה דיין חושב שיש להושיב בבתי-סוהר עובדים השובתים שביתת-פתע, עליו לשכנע תחילה את הממשלה ואת הכנסת שאין ערך לחוק אם העובר עליו אינו נידון למאסר, אך הוא חושב כנראה שאם אין דין — מספיק שיש דיין.

גם אם המחוקק היה קובע סאנקציות מפורשות בחוק הזה, היה בגורדינו של שר-הביטחון משום התערבות גסה בהלי- כים משפטיים, ונסיון להשפיע על בית- המשפט. ומעשה זה לכשעצמו הוא בלתי דמוקרטי ומהווה, אם איננו טועה, עבירה על החוק. בית-המשפט שהיה דן את עבריני החוק אינו חייב בהכרח לפסוק להם מאסר, גם אם שר-הביטחון וחבר ההסתדרות משה דיין חושב שזה העונש המינימלי המגיע להם. השופט האובייק- טיבי, שאינו שובי בקסמי הכאריזמה של דיין, יכול להחליט להסתפק במאסר-על- זנאי, בהטלת קנס כספי, או אפילו באז- הרה חמורה, הכל בהתאם לנסיבות העבי- רה.

תוצאה מהן הוא ייבחר למלא את מקומה של גולדה — לא ילך-ביד עם ידו החזקה של ספיר, כך שהתפטרותה של גולדה לא תקטין את האיצדק הסוציאלי המש- חולל כאן עכשיו.

"הנו!" שאני מתכוון אליו הוא, נו, גולדה. אם כך המצב, אולי תעשי משהו בנדון! אם הגעת סוף-סוף למסקנות ש- אליהן הגיע בן-אהרון מזמן, אולי תקדי- שי את הפיגיש במירוץ הפוליטי שלך להשגת המטרות שעליהן חונכת? אולי תגידו לספיר שיפסיק, לזמן מה (עד הבחירות לפחות!), לייצר מיליונרים ולדפוק את השכירים? אולי תטי אוון לדברי בן-אהרון, ותעזרי לו להוציא את המדינה מבין יחסי-העבודה, במקום לה- קיף אותו בחבורה של מפא"יניקים זק- נים, הקושרים את ידיו בחבלים מתוצרת "ספיר את גולדה?"

אולי תעשי משהו כדי שהעם הזה, אשר בשמו את מדברת כל יום שני וחמישי, יקבל לפחות את הרושם כאילו הממשלה שלך דואגת למיליונרים ולעניים כאחד? נו, גולדה, אישוקל! תעשי משהו, אך שתתפטרי באתה. האיומים התכופים של בהתפטרות הולכים ומאבדים מהאפקטי- ביות שלהם."

המדינה, תודה לאל, עדיין אינה נתר- נה לשיפוטה הבלעדי של שר-הביטחון. בשטחים הכבושים הוא יכול אולי (וגם על זה עוד נטוש ויכוח חריף) להעמיד למשפט צבאי פקדי-מכס אזרחיים, ש- הכריזו על שבייתה. אבל בתחום המדינה עניין כזה נתון, בינתיים, בסמכותם של הממשלה ובתי-המשפט. והממשלה, ברצו- תה, רשאית להתעלם מעבירות על חוק- השביתות, כפי שהיא מתעלמת מביצוע חוקים רבים אחרים. אני לא מדבר רק על חוק כנוביץ ועל הפגנות הדתיים ו- הפגנות ההזדהות-עם-יהודי-ברית-המועצות, שנערכו ללא רשיון.

קיימים במדינה הרבה חוקים, שכל אורח שווה בפניהם, חוץ מאזרחים הי- שווים יותר, ישנם, למשל, אזרחים המזי- זים חביות, כדי לעבור בכביש-הסגור לתנועה, מבלי שהמישטרה תתבע אותם לדין, וישנם אזרחים אחרים השודדים אתרים ארכיאולוגיים, ומש- תמשים בצידו ורכב צבאי (כר) לל הליקופטרים) לחפירת הועי- ברת שללם, מבלי שהמדינה תתבע אותם לדין, אף כי, ב- עניין זה, קיים חוק מפורש, שהעובר עליו צפוי לקנס כס- פי כבוד, התרמת הרכוש הש- דוד ו/או מאסר. לא עוד זאת אלא שהמדינה במקרים מסר- ימים, נותנת לעבריניים האלה פרס על- ידי השארת השלל בידיהם, ועריכת נש- פים דיפלומטיים בגנים הארכיאולוגיים הי- פורטים שלהם. זה קורה.

אם כן, עבירה על החוק במישור דמוקרטי לא תמיד פירושה הליכה לבית סוהר, כפי שקובע פרשן-החוק משה דיין. גם אילו הכרתי אנשים העורכים חפי- רות ארכיאולוגיות ללא רשיון, לא הייתי מעלה בדעתי לתבוע את מאסרם. מי אני שאנסה להכתוב פסקי-דין לבית-המשפט ל- לכל היותר הייתי מוסר את שמם לי- מישטרה, ומשאיר את השאר בידי הת- ביעה.

רגע אחד! בעצם אני מכיר אדם אחד שערך וממשיך לערוך חפירות ארכי- אולוגיות ללא-רשות, ואם המישטרה מעוניינת לדעת את שמו של העבריין — אני מוכן למסור אותו לחוקריה מרצ- ני הטוב, ומבלי שהם ינסו להוציא את האמת מפי בכוה.

פועלים ושכירים: הממשלה דופקת אתכם! אל תצביעו בשביל המערך!